

к.е.н. Вовна Н. І.

Тернопільський національний економічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ НЕПРИБУТКОВИХ УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ

Анотація: Розроблено теоретичні основи управління фінансами неприбуткових установ, організацій. Оцінено концептуальні аспекти управління фінансами неприбуткових установ, організацій та сформульовано власне розуміння сутності терміну, його об'єкти, суб'єкти, завдання, принципи, особливості та специфічні аспекти.

Ключові слова: неприбуткова, некомерційна установа, організація; управління фінансами неприбуткових установ, організацій.

I. Вступ. Розвиток економіки України та сучасний стан фінансової системи нашої держави залежить від налагодженого функціонування багатьох її складових та впливу на них різних чинників. Фінансам неприбуткових установ, організацій у структурі фінансової системи належить важливе місце, оскільки ця ланка сприяє ефективному функціонуванню сфери суспільного виробництва, створенню ВВП, матеріальних і соціальних благ, основних джерел фінансових ресурсів держави. Як складова фінансів суб'єктів господарювання фінанси неприбуткових установ, організацій, мають своє функціональне призначення, окремий фонд фінансових ресурсів, специфічні форми і методи їх мобілізації та використання, притаманний їм рух грошових коштів, який координується відповідним апаратом управління і є законодавчо урегульованим. Отже, від стану фінансів неприбуткових організацій та якості управління ними залежить можливість задоволення суспільних потреб та певною мірою фінансова стійкість країни. Тому управління фінансами неприбуткових організацій потребує наукового дослідження та аналізу з метою виявлення основних тенденцій та закономірностей їх розвитку на перспективу.

У вітчизняній фінансовій науці дослідженню проблем управління фінансами неприбуткових установ, організацій приділено недостатньо уваги. Так, проведений аналіз літературних джерел щодо сформульованої теми наукового дослідження дав можливість відмітити, що в українському законодавстві та у наукових статтях сутність терміну неприбуткової установи, організації обґрунтовано недостатньо, що також пояснюється ще і

використанням термінів “недержавна” та “некомерційна” організація [3;7;8;9;]. Це у свою чергу зумовлює небагаточисельність наукових напрацювань щодо фінансів неприбуткових організацій та управління ними. Отже, чимало аспектів змісту поняття управління фінансами неприбуткових організацій є нерозкритими і потребують розробки. Так, усе вищеописане пояснює доцільність та необхідність обраної нами теми дослідження, а відтак і її актуальність.

II. Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка теоретичних основ, спрямованих на ефективне управління фінансами неприбуткових установ, організацій. Відповідно до мети поставлено такі завдання: оцінка теоретичних засад управління фінансами неприбуткових установ, організацій та формулювання власного розуміння сутності терміну, його об’єктів, суб’єктів, завдань і принципів, особливостей та специфічних аспектів. Вважаємо, що сформульовані нами теоретичні висновки сприятимуть удосконаленню практики управління фінансами неприбуткових установ, організацій.

III. Результати. У економічній літературі є достатньо визначень терміну “установа”, зокрема дане поняття вчені характеризують так:

- 1) установа це орган, створений з метою виконання функцій державної влади або управління відзначають Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А.[12];
- 2) російські науковці Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. установу визначають як організацію, що здійснює господарську, соціально-культурну діяльність у сфері послуг, у виробництві духовного, інформаційного продукту. До таких установ вони відносять установи науки, культури, освіти, охорони здоров’я, установи побутових послуг, фінансові установи [18];
- 3) Азріліян А.Н. вказує на те, що установи це організації, що створені власниками для здійснення управлінських, соціально-культурних та інших функцій некомерційного характеру і фінансуються або повністю або частково. Установи відповідають за своїми зобов’язаннями грошовими

коштами, що є у їх розпорядженні. При їх недостатності субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями несе власник відповідного майна [2];

- 4) Загородній А.Г. та Вознюк Л.Г. акцентують увагу на джерелах фінансування установ. Тому, відзначаючи своє розуміння терміну вказують що це установа бюджетна, котра повністю, чи переважно фінансована з державного бюджету або місцевого бюджету. До бюджетних установ науковці відносять органи управління, безпеки, армію, суди, прокуратуру, частину установ соціально-культурної сфери, науки, освіти, охорони здоров'я [5];
- 5) відповідно до трактування поданого Мочерним С.В., Ларіною Я.С., Устенком О.А установа це некомерційна організація, створена одним або декількома власниками з метою здійснення функцій некомерційного характеру, під якими розуміють саме соціальні, культурні та ідеологічні функції [12].

Проведений аналіз наукової літератури щодо характеристики термінів “установа”, “організація” дав можливість зробити висновок, що такі назви як установа, організація використовують суб'єкти господарювання, котрі виконують суспільно важливу діяльність. Установа є юридичною одиницею, яка підпорядкована у своїй діяльності вищестоящій організації.

Згідно діючого в Україні законодавства, установами, організаціями є юридичні особи, фінансово-господарська діяльність яких здійснюється на основі кошторису та надходжень від проведення господарських та фінансових операцій, необхідних для виконання завдань, передбачених їх установчими документами. Ступінь господарської компетенції установ, організацій обмежений їх основною діяльністю - надання громадянам суспільно важливих послуг. Користь вигода, отримана від проведення таких операцій спрямована на виконання статутних завдань установ і організацій [8].

Стосовно визначення терміну “неприбуткова установа, організація” відмітимо, що науковці виділяють некомерційні та неприбуткові організації. Так, Загородній А.Г., Вознюк Л.Г. розмежовують організації некомерційні та

організації неприбуткові, відзначаючи що до перших відносять організації, метою діяльності яких не є отримання прибутку і до них належать бібліотеки, музеї, біржі, фонди. До організацій неприбуткових вчені відносять установи чи організації, що не ставлять основним завданням своєї діяльності одержання прибутку і здійснюють підприємницьку (комерційну) діяльність лише в межах статутної потреби. Відповідно, до таких установ вчені зараховують: органи державної влади, органи місцевого самоврядування та утворені ними за кошти відповідних бюджетів установи, організації; благодійні фонди та організації, утворені з метою провадження оздоровчої, екологічної, спортивної, культурної, освітньої, наукової діяльності; творчі спілки та політичні партії; науково-дослідні установи та вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, внесені до державного реєстру наукових установ, яким надає підтримку держава; пенсійні фонди, кредитові спілки; спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб; жилого-будівельні кооперативи; релігійні організації; інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку [5].

Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., терміни “некомерційна” і “неприбуткова” організації розглядають як синоніми та акцентують увагу на тому, що їх метою діяльності є не привласнення прибутку. Тобто до некомерційних (неприбуткових) організацій належать громадські, релігійні, благодійні організації; фонди сприяння та допомоги науці культурі, освіті, охороні здоров'я, спорту; асоціації, спілки, установи [12].

Юрій С.І. та Федосов В.М вказують на те, що некомерційні організації створюються з тією самою метою що і корпорації, але їх організаційно-правовий статус не дає їм можливості бути джерелом доходу для суб'єктів, які їх контролюють та фінансують. До таких організацій вони відносять органи державного управління, до складу яких входять неринкові установи й організації покликані виконувати законодавчу, юридичну або виконавчу владу над іншими інституційними одиницями; ринкові заклади органів державного управління та неринкові некомерційні організації; неприбуткові організації, що утримуються за рахунок коштів бюджету, які надають безкоштовні

індивідуальні послуги громадянам у сфері освіти, культури і спорту, відпочинку, соціального забезпечення [19].

Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадський Й.С. при визначенні поняття “неприбуткова організація” використовують термін “некомерційна фірма”. Відповідно до некомерційних фірм вони відносять приватні організації, тобто музеї, церкви, коледжі, яким за статутом заборонено розподіляти прибуток, що виходив би за межі інтересів власника. Вчені відзначають, що такі некомерційні фірми організуються з метою надання послуг, які на думку їхніх організаторів мають цінність самі по собі і не забезпечуються бізнесом або державою [13].

Трактування термінів “неприбуткова”, “некомерційна організація” є різним у законодавствах та у наукових джерелах певних країн [1;4;8;14;15;20]. Міжнародні організації у своїй практичній діяльності використовують переважно термін “недержавна організація”, зміст якого у тому що організація незалежна від держави, має гуманітарні цілі і спрямовує свою діяльність на задоволення суспільних потреб. У законодавстві та у працях окремих науковців США подано зміст терміну “неприбуткова організація” (non-profit organization), через відзначення особливого режиму діяльності і оподаткування організації [20]. Отримання прибутку не є метою діяльності такої неприбуткової організації, тобто прибуток не може перерозподілятися і має бути спрямованим лише на цілі організації.

З метою відзначення особливостей у визначенні неприбуткового статусу, неприбуткові організації в Україні, згідно норм діючого законодавства поділено на такі групи: державні установи і організації (вищі органи влади, органи місцевого самоврядування); установи та організації, створені вищими органами влади і органами місцевого самоврядування; об'єднання громадян, громадські та інші організації, діяльність яких регулюється окремим законодавством [8;14;15]. Статус неприбуткової організації вказані інституційні одиниці отримують після введення їх до Реєстру неприбуткових організацій і присвоєння в ідентифікаційному номері ознак неприбуткової

організації. Підставою для введення організації до такого Реєстру є складений розрахунок, у якому фіксують суму нерозподілених загальних валових доходів за станом на кінець 1-го кварталу планового року з метою їх оподаткування [14;15].

Проведений нами аналіз чинних законодавчих актів України, що регламентують функціонування неприбуткових організацій, показав, що передбачено різні підходи до встановлення неприбуткового статусу вказаних суб'єктів господарювання [14;15]. Також відмітимо, що згідно діючого законодавства структура неприбуткових організацій така: органи державної влади України, органи місцевого самоврядування та організації, що створені органами державної влади та органами місцевого самоврядування; благодійні фонди і благодійні організації створені для проведення благодійної діяльності, у тому числі громадськими організаціями, яким надається підтримка держави, заповідниками, музеями-заповідниками; пенсійні фонди, кредитні спілки, створені у відповідності до законодавства про ці суб'єкти господарювання; інші неприбуткові організації, створені юридичними особами, і діяльність цих неприбуткових організацій не передбачає одержання прибутку; спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб, створені житлово-будівельними колективами для представлення інтересів засновників, що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників та не проводять основної діяльності, за винятком отримання пасивних доходів; релігійні організації; житлово-будівельні кооперативи, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків [8;14;15].

На основі описаного вище вважаємо, що з метою ґрунтовнішого відзначення, поділу неприбуткових організацій доцільною буде їх класифікація згідно таких ознак:

1. за формами підпорядкування неприбуткових організацій: підпорядкованість Міністерствам України (Міністерству Внутрішніх справ України, Міністерству юстиції, Міністерству охорони здоров'я, Міністерству оборони України, Міністерству освіти та науки тощо),

органам місцевого самоврядування, Державному комітету статистики України, ДПАУ, Пенсійному фонду України, релігійній організації України, кооперативам України, профспілковим об'єднанням, іншим громадським організаціям;

2. за організаційно-правовими формами: установи, організації, громадські організації, профспілки, заклади, релігійні організації, політичні партії, благодійні установи, творчі спілки, інші;
3. за формою власності: неприбуткові організації колективної, комунальної та загальнодержавної форми власності;
4. за статусом: всеукраїнські, місцеві, міжнародні неприбуткові організації;
5. за формами фінансування неприбуткових організацій розрізняють бюджетне, госпрозрахункове і за рахунок членських внесків;
6. за видами діяльності неприбуткових організацій.

Таким чином, охарактеризувавши дискусійні аспекти термінів “установа”, “неприбуткова”, “некомерційна організація”, відзначивши суб'єктів господарювання які є неприбутковими організаціями згідно діючого законодавства в Україні та виділивши їх класифікаційні ознаки доцільно, на наш погляд, вивчити сутність терміну фінанси неприбуткових організацій, що дасть можливість перейти до трактування терміну управління фінансами неприбуткових організацій та відзначити його основні теоретичні засади.

Здійснений нами теоретичний аналіз понять “фінанси”, “фінанси підприємств” [2;11;12;13;17;18] із урахуванням особливостей організації неприбуткової діяльності окремими суб'єктами господарювання нами відзначено, що основою поняття фінансів неприбуткових установ, організацій є фінансові відносини, які виникають у неприбуткових організацій з іншими суб'єктами господарювання з приводу формування та використання їхніх фондів грошових коштів з метою належного виконання їх статутної діяльності (забезпечення фізичних і юридичних осіб у комплексі послуг, які надаються неприбутковими організаціями згідно чинного законодавства). До фінансів неприбуткових установ, організацій належать групи відносин розподілу, що

пов'язані із: мобілізацією та використанням загальних фондів державного та місцевих бюджетів неприбутковими організаціями; формуванням та використанням спеціального фонду кошторису установи у розрізі спеціальних коштів та інших власних надходжень; організацією взаємовідносин із державою й місцевими органами самоврядування з приводу сплати податків, інших платежів; відрахуваннями до державних цільових фондів; бюджетним фінансуванням (отриманням бюджетних позик та субсидій); отримання і погашення кредитів; страхуванням. Нами акцентовано увагу та таких обов'язкових ознаках фінансів неприбуткових організацій як наявність економічних відносин, грошова форма їх виявлення, цільове використання грошових фондів.

Враховуючи теоретичні узагальнення та висновки, напрацьовані як вітчизняною, так і зарубіжною класичною економічною наукою, результати наукових досліджень українських вчених-фінансистів стосовно трактування термінів “управління”, “управління фінансами” нами подано власне розуміння “управління фінансами неприбуткових установ, організацій” [2;7;11;13;17;18]. Так, управління фінансами неприбуткових установ, організацій це управління їхніми фінансовими ресурсами, це система їх раціонального, цільового та ефективного використання. Управління фінансовими ресурсами неприбуткових організацій це управління усією сукупністю коштів, що перебувають у розпорядженні неприбуткових організацій, тобто, це управління грошовими коштами, акумульованими цими суб'єктами господарювання із різних джерел та мобілізованими у фондах цільового призначення для покриття їхніх потреб. Відповідно об'єктом управління фінансами неприбуткових організацій є фінансові ресурси та джерела їх формування; доходи і витрати; грошові фонди; фінансові зобов'язання неприбуткових організацій. Суб'єктами управління фінансами неприбуткових організацій є професійні спеціалісти у сфері фінансового управління неприбутковими організаціями та інші суб'єкти господарювання, які приймають участь у процесі формування і використання

фондів грошових коштів неприбуткових організацій та контролю за цим процесом.

Завданнями ефективного управління фінансами неприбуткових організацій ми визначили такі: формування необхідної ресурсної бази; забезпечення ведення бухгалтерського обліку; планування фінансово-господарської діяльності; взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, з фінансовими та фіскальними органами, контрольно-ревізійними, державними цільовими фондами, банківськими установами; оцінка фінансового забезпечення; управління власними надходженнями.

З метою кращого розуміння поданого визначення управління фінансами неприбуткових організацій вважаємо, що фінансові ресурси неприбуткових організацій варто класифікувати за певними ознаками, що дасть можливість краще усвідомити практику управління визначеними видами фінансових ресурсів та сприятиме її удосконаленню. Тому, пропонуємо таку класифікацію: 1) за джерелами формування фінансові ресурси є - *власні* - формуються з власних джерел фінансування. Вони утворюються вже під час створення установи, при формуванні її статутного капіталу та під час її організації, поповнюються через отримані доходи; *залучені* - бюджетні кошти, з державних цільових фондів, благодійні внески; *позичені* - банківські кредити; 2) за етапами формування фінансові ресурси є - *початкові* - ті, з якими неприбуткова організація розпочинає свою діяльність (статутний капітал); *набуті* (прирощені) - отримані організацією у результаті її діяльності у формі доходу, субсидій, дотацій; 3) за напрямками використання фінансові ресурси є - *матеріалізовані* - вкладені в основні засоби; *грошові* - грошові кошти; 4) за формою реалізації фінансові ресурси є - *матеріальні* - вкладені в основні засоби, незавершене виробництво; *нематеріальні* - вкладені в нематеріальні активи.

Вкажемо на те, що управління фінансовими ресурсами неприбуткових установ, організацій відбувається як у процесі формування та і у процесі їх використання. Фінансові ресурси неприбуткових організацій можуть бути:

сформовані за рахунок власних коштів (власні надходження, інші надходження та інші власні надходження); отримані у порядку перерозподілу. Основними напрямками використання фінансових ресурсів неприбуткових організацій є такі: розширене відтворення; вирішення соціальних проблем; матеріальне стимулювання працюючих; платежі органам фінансово-кредитної системи; використання фінансових ресурсів на добродійні цілі; меценатство, спонсорство комерційних і некомерційних проектів; задоволення інших потреб.

Відмітимо, що ефективне управління фінансами неприбуткових організацій можливе не лише за умови наявності фінансових ресурсів, але і трудових, матеріальних ресурсів, необхідних для досягнення ними визначених у статуті цілей; необхідності налагодження взаємозв'язку із зовнішнім середовищем; забезпечення раціонального розподілу праці; наявності системи внутріорганізаційного управління. Тому вважаємо, що, управління фінансами неприбуткових організацій варто розглядати і як окреслену нормами діючого законодавства організаційно-розпорядчу діяльність спеціалістів, органів керівництва неприбутковими організаціями щодо забезпечення надходження необхідного обсягу фінансових ресурсів. У цьому аспекті доцільним є аналіз методів діяльності органів керівництва з управління процесами цільового використання фінансових ресурсів вказаних суб'єктів господарювання.

Принципи управління фінансами неприбуткових організацій та їхніми фінансовими ресурсами тісно пов'язані із завданнями та необхідними умовами їх діяльності, котрі визначені у статуті відповідної установи. Так, управління фінансами неприбуткових організацій ґрунтується на таких принципах: 1) принцип цільового використання виділених і самостійно зароблених коштів. Тобто, бюджетні організації при витрачанні фінансових ресурсів повинні строго дотримуватися тих цілей, на які ці кошти виділені. Якщо комерційна організація може витратити одержані в оплату за поставлені товари або надані послуги, кошти, на будь-які цілі, починаючи від збільшення фонду оплати праці своїх співробітників і закінчуючи спрямуванням їх на добродійність, то неприбуткові організації не можуть. Одержані з бюджету або самостійно

зароблені кошти вони можуть використовувати виключно на ті цілі, які передбачені у кошторисі; 2) принцип жорсткого розмежування бюджетного фінансування і самостійно зароблених коштів. Обидві групи коштів є на окремих рахунках, на кожен з груп складається окремий кошторис по їх витрачанням, по кожній з груп складається самостійна звітність; 3) принцип контролю з боку державних органів і органів місцевого самоврядування за цільовим і раціональним витрачанням грошових коштів неприбутковими організаціями; 4) принцип плановості та системності керівництва неприбутковими організаціями - забезпечує збалансованість діяльності усіх структурних підрозділів установи. Це планування матеріальних, трудових, фінансових ресурсів з метою забезпечення їх збалансованості, системності у забезпеченні фінансування, у реалізації запланованих заходів; 5) принцип матеріальної відповідальності перед іншими учасниками фінансових відносин (державними цільовими фондами, бюджетом, банками, страховими компаніями).

Враховуючи усе вищеописане вважаємо що доречним є визначення особливостей фінансів неприбуткових організацій, неврахування яких, на нашу думку, відобразатиметься на якості управління фінансами, фінансовими ресурсами неприбуткових організацій. Так, ми виділяємо такі особливості:

1. тісний зв'язок з бюджетом, з якого і фінансується основна частина витрат неприбуткових організацій. Будь-які зміни у бюджеті відображаються на фінансах бюджетних організацій. Недоотримання коштів бюджетом приводить і до недофінансування витрат бюджетних організацій. Перевиконання передбачених законом про бюджет відповідного рівня надходжень приводить і до додаткового фінансування бюджетних організацій. Завдяки цій особливості фінанси неприбуткових організацій знаходяться у більш тісному зв'язку і взаємозалежності з державними фінансами, ніж усі інші ланки фінансової системи;

2. неприбуткові організації можуть надавати і надають певні платні послуги, формуючи частину своїх фінансових ресурсів за рахунок самостійно зароблених доходів, що дозволяє віднести їх до суб'єктів господарювання;
3. відсутність самостійності у витрачанні коштів. Неприбуткові установи, організації в основному знаходяться на бюджетному фінансуванні, відповідно, здійснюється жорсткий контроль з боку держави за економним, цільовим і раціональним витрачанням виділених бюджетних асигнувань на відміну від комерційних структур, для яких характерний принцип самостійності;
4. неприбутковими установами, організаціями сфери нематеріального виробництва не виробляється матеріальний продукт, а лише надаються послуги;
5. процес надання послуг неприбутковими установами, організаціями співпадає з процесом їх споживання фізичними, юридичними особами;
6. матеріальною основою діяльності неприбуткових установ, організацій є основні не виробничі фонди;
7. у діяльності неприбуткових установ, організацій використовується висококваліфікована робоча сила, що потребує відповідної оцінки і оплати;
8. найбільшу питому вагу у видатках неприбуткових установ, організацій займає оплата праці їхніх працівників;
9. платежі до бюджету, які надходять від неприбуткових установ, організацій є дещо нижчими, у порівнянні із обсягом платежів, що надходять від комерційних структур.

При вивченні економічного змісту управління фінансами неприбуткових установ, організацій варто враховувати і їх специфічні аспекти, серед яких вважаємо доцільним виділити такі: 1) джерелом формування грошових доходів і фондів грошових коштів є фінансові ресурси, перерозподілені із сфери матеріального виробництва; 2) використання грошових доходів і фондів грошових коштів, є, як правило, їх кінцевим споживанням, і відображає завершення розподільчих процесів; 3) діяльність неприбуткових організацій, в

залежності від джерел фінансового забезпечення, фінансується за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, та за рахунок коштів, одержаних від надання послуг (робіт), що відповідають їх основному функціональному призначенню. Ті неприбуткові організації, які повністю або частково фінансуються із загального фонду бюджетів різних рівнів складають кошторис, котрий підтверджує повноваження щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень. Одночасно із кошторисом складається зведення показників спеціального фонду кошторису установи у розрізі спеціальних коштів та інших власних надходжень [19].

Також ефективне управління фінансами неприбуткових установ, організацій неможливе без належної законодавчої та нормативної бази. В умовах сучасності керівники неприбуткових організацій керуються законодавчими актами у відповідній сфері і ці документи визначають їх правові засади функціонування. Серед основних законодавчих і нормативних актів, на основі яких функціонують неприбуткові організації варто виділити такі найбільш важливі: Конституція України; Бюджетний кодекс України; закони загального характеру (Господарський кодекс України, Кодекс законів про працю, тощо); галузеві закони; Укази Президента України; Постанови, розпорядження КМУ, нормативні акти органів державної виконавчої влади; Міжнародні угоди; нормативні акти органів місцевого самоврядування; підзаконні нормативно-правові акти: відомчі та службові інструкції; рішення суду; внутрішні рішення і постанови неприбуткових організацій [1;4;10;14;15;16].

Відмітимо, що, від того наскільки законодавча база, що регламентує управління фінансами неприбуткових установ, організацій буде враховувати об'єктивні економічні закони та закономірності розвитку суспільства, особливості відповідного етапу розвитку держави, інші внутрішні і зовнішні фактори, залежатиме рівень соціально - економічного розвитку країни, її

фінансовий стан, фінансові можливості і перспективи. Вважаємо що розробці нового та удосконаленню діючого законодавчого та нормативного забезпечення фінансів неприбуткових організацій, та управління ними з боку суспільства, повинна надаватися особлива увага.

Правове регулювання фінансових відносин що виникають при управлінні формуванням та використанням фондів грошових коштів неприбуткових організацій є також однією із форм управління з боку держави економічним і соціальним розвитком українського суспільства. Таким чином, доцільно вказати на те що, управління фінансами неприбуткових організацій повинно ґрунтуватися на якісних законодавчих, правових актах та інших нормативних документах, котрі сприяють ефективному управлінню фінансами неприбуткових організацій. Тому визначимо основні положення, котрим, на нашу думку має відповідати законодавство у цій сфері: визначати перелік неприбуткових установ, організацій, фізичних і юридичних осіб, на які впродовж певного часу поширюється дія правової норми; регламентувати права і обов'язки керівників неприбуткових установ, організацій щодо мобілізації і використання фондів їхніх грошових коштів; бути підґрунтям для вжиття відповідних заходів щодо виконання чи невиконання правових норм неприбутковими установами, організаціями; відповідати нормі, що усі фінансово-правові відносини неприбуткових установ, організацій виникають і припиняються на законодавчій основі; правові норми, що регулюють фінансові відносини неприбуткових установ, організацій є системою фінансового права, яка ґрунтується на Конституції держави.

IV. Висновки. У результаті дослідження теоретичних засад управління фінансами неприбуткових установ, організацій ми прийшли до таких висновків:

- назви “установа”, “організація” у своїй діяльності використовують суб'єкти господарювання, котрі виконують суспільно важливу діяльність. Установа є юридичною одиницею, яка підпорядкована у своїй діяльності вищестоящій організації;

- класифікаційні ознаки неприбуткових установ, організацій такі: форма підпорядкування; організаційно-правова форма; форма власності; статус; форма фінансування; види діяльності;
- фінанси неприбуткових організацій це фінансові відносини, які виникають у неприбуткових організацій з іншими суб'єктами господарювання з приводу формування та використання їхніх фондів грошових коштів з метою належного виконання статутної діяльності цих суб'єктів господарювання;
- управління фінансами неприбуткових установ, організацій це управління усією сукупністю фінансових ресурсів, що перебувають у розпорядженні неприбуткових установ, організацій. Це управління грошовими коштами, акумульованими цими суб'єктами господарювання із різних джерел та мобілізованими у фондах цільового призначення для покриття їхніх потреб;
- управління фінансами неприбуткових установ, організацій можна розглядати і як окреслену нормами діючого законодавства організаційно-розпорядчу діяльність спеціалістів, органів керівництва неприбутковими установами, організаціями щодо забезпечення надходження необхідного обсягу фінансових ресурсів;
- фінансові ресурси неприбуткових установ, організацій варто класифікувати за такими ознаками: за джерелами формування; за етапами формування; за напрямками використання; за формою реалізації;
- принципами ефективного управління фінансами неприбуткових установ, організацій є такі: принцип цільового використання виділених і самостійно зароблених коштів; принцип жорсткого розмежування бюджетного фінансування і самостійно зароблених коштів; принцип контролю з боку державних органів і органів місцевого самоврядування за цільовим і раціональним витрачанням грошових коштів неприбутковими організаціями; принцип плановості та системності

керівництва; принцип матеріальної відповідальності перед іншими учасниками фінансових відносин;

- врахування визначених особливостей та специфічних аспектів фінансів неприбуткових установ, організацій позитивно відобразатиметься на якості управління фінансами, фінансовими ресурсами цих суб'єктів господарювання;
- управління фінансами неприбуткових установ, організацій повинно ґрунтуватися на якісних законодавчих, правових актах та інших нормативних документах, котрі сприяють ефективному управлінню фінансами неприбуткових установ, організацій.

Вважаємо, що подані нами висновки щодо теоретичних аспектів управління фінансами неприбуткових установ, організацій сприятимуть ґрунтовнішому аналітичному дослідженню питань що стосуються діючої практики управління формуванням та використанням фондів грошових коштів досліджуваних нами суб'єктів господарювання.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року.-Київ. - Атіка, 2001.
2. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна, - 7-е изд., доп.-М.: Институт новой экономики, 2007.
3. Винников О. Неприбуткові організації: ресурси та оподаткування.-Київ: ЦПР, 2002.-176 с.
4. Господарський кодекс України. - Тк.: Вид-во ред.. “Закон & Бізнес”, 2003.-194с.
5. Загородній А.Г., Вознюк Л.Г. Фінансово-економічний словник .- Львів: Видавництво національного університету “Львівська політехніка”, 2005.-714с.
6. Закон України “Про господарські товариства” // ВВР.-1991.-№49.
7. Зятковський І.В.Оцінка ефективності діяльності некомерційних організацій // Фінанси України.-2006.-№4.-ст.142.
8. Зятковський І.В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навчальний посібник. - ЗУЕПУ. - КП, видавництво “Золоті литаври”, Чернівці, вул. Головна,237.-2007.-274с.
9. Зятковський І. Фінансова мотивація виникнення суспільно-економічних організацій // Світ фінансів.-2005.-серпень (№2).-С. 122-133.
10. Конституція України. Закон від 28.06.1996 р. №254к/96- ВР // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-С. 141.

11. Кураков Л.П., Кураков В.Л. Большой толковый словарь экономических и юридических терминов. - М.: Вуз и школа, 2001.-720с.
12. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник у 2 т. Т.1. / за ред. С.В.Мочерного. - Львів: Світ, 2005.-616с.
13. Осовська Г.В., Юркевич О.О. Завадський Й.С. Економічний словник.-К.: Кондор, 2007.-358с.
14. Наказ Державної податкової адміністрації України “Порядок визначення структури ознаки неприбуткових установ (організацій)”, від 03.07.2000 р. № 355.
15. Наказ Державної податкової адміністрації України “Про затвердження Положення про Реєстр неприбуткових організацій та установ” від 11 липня 1997 року № 232 // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 6 серпня 1997 р. за № 291/2095.
16. Наказ Державної податкової адміністрації України №233/97 у редакції від 13.03.2004 “Зміни до порядку складання податкового звіту про використання коштів неприбутковими організаціями”.
17. Сухарський В.С. Економічний словник – довідник. - Тернопіль: Навч.книга .- Богдан, 2002.-328с.
18. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь.-М.:ИНФРА – М, 1996.-496с.
19. Фінанси: Підручник / За ред.. С.І.Юрія, В.М.Федосова.- К.: Знання, 2008.-611с.
20. А.М.М. Blommaert, J.M.J.Blommaert, R.S.Hayes Financial decidion making. - Prentice Hall International (UK) Ltd, 1991.